

Aveco de Bondt

ingenieursbedrijf

Nader onderzoek flora en fauna

Woonboten Diemerzeedijk Amsterdam

Aveco de Bondt

bezoekadres Podium 9
postbus 2674
postcode 3800 GE Amersfoort
telefoon (0)88 18 66 010
telefax (0)343 52 31 96
e-mail amersfoort@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

projectnaam Diemerzeedijk Amsterdam
projectnummer 14049601
projectleider Mevr. H. Broier
referentie HBR/001

opdrachtgever Gemeente Amsterdam, stadsdeel Oost
Postadres Postbus 94801 1090 GV AMSTERDAM
contactpersoon Dhr. R.J. Leenstra

status Definitief
versie 01

aantal pagina's 14
datum 13 augustus 2014

auteur ir. H. Broier

paraaf

gecontroleerd Ir. T.F. Kroon

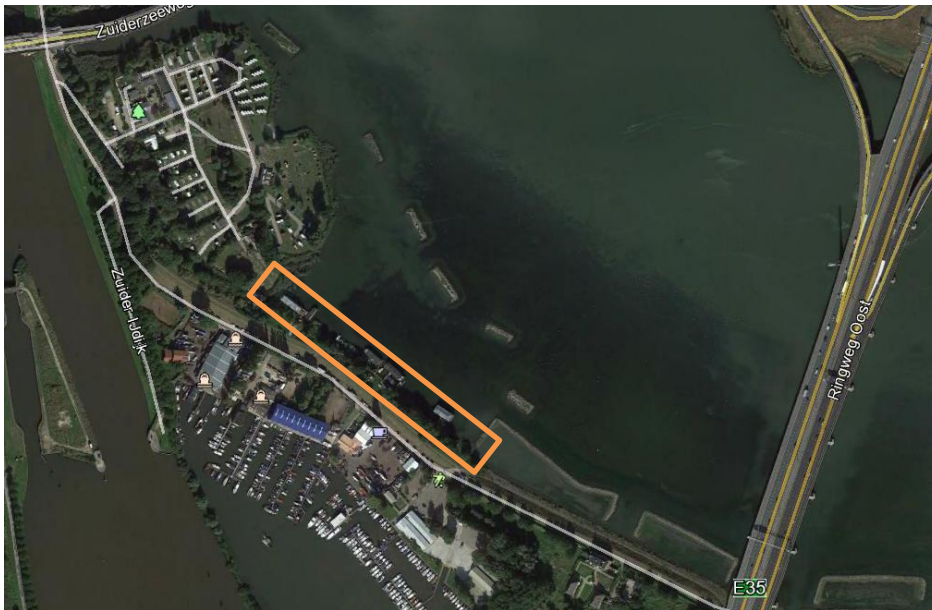
INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Doel	4
1.2	Leeswijzer	4
2	WETTELIJK KADER	5
3	HET PROJECTGEBIED	6
3.1	Huidige situatie	6
3.2	Toekomstige situatie	7
4	ONDERZOEKSMETHODE	8
4.1	Flora	8
4.2	Vleermuizen	8
4.3	Vissen	8
5	RESULTATEN	9
5.1	Flora	9
5.2	Vleermuizen	10
5.3	Vissen	11
6	CONCLUSIE	12
	BRONNENLIJST	13

1 INLEIDING

In opdracht van de gemeente Amsterdam stadsdeel Oost heeft de vakgroep Ecologie van Aveco de Bondt een nader onderzoek flora en fauna uitgevoerd voor de aanwezigheid van maximaal een negental woonboten aan de Diemerzeedijk in Amsterdam (provincie Noord-Holland).

Onderstaande afbeelding geeft de globale ligging van het projectgebied weer.

Afbeelding 1: Luchtfoto projectgebied en omgeving (bron: Google Earth, 2014).

Aan de Diemerzeedijk in Amsterdam hebben negen woonboten gelegen, waarvan er nu nog zes aanwezig zijn. Deze woonboten lagen en liggen niet in strijd met het bestemmingsplan, maar wel in strijd met de Verordening op het Binnenwater. Deze locatie is door de gemeente Amsterdam in de Structuurvisie aangeduid als Hoofdgroenstructuur Diemerzeedijk met als groentype corridor. Door de Provincie Noord-Holland is deze in de Ruimtelijke Verordening Structuurvisie aangeduid als Ecologische Verbindingszone (EVZ) Bovendiep. In de corridor wordt volgens de kaart 'ecologische passages en structuur' gestreefd naar een rietland dat geschikt is voor onder andere de ringslang en waterspitsmuis om zich er langs te verplaatsen (bron: maps.amsterdam.nl/ecopassages/?LANG=nl).

Uit het verkennende flora- en faunonderzoek, dat op 28 maart 2014 door Aveco de Bondt is uitgevoerd, is gebleken dat in en rondom het projectgebied strikt beschermde soorten als vaatplanten, vleermuizen en vissen voor kunnen komen. Om te bepalen of met de uit te voeren ingrepen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast, is een nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten uitgevoerd. Dit nader onderzoek betreft de aanvulling van het reeds uitgevoerde verkennende flora- en faunaonderzoek van 28 maart 2014.

1.1 Doel

Het doel van dit nader onderzoek is meerledig:

- Het vaststellen van de aanwezigheid van beschermde vaatplanten, vleermuizen en vissen;
- Het vaststellen wat de effecten zijn van de werkzaamheden op vaatplanten, vleermuizen en vissen;
- Indien als gevolg van het initiatief negatieve effecten op beschermde flora en fauna te verwachten zijn, wordt bepaald of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd is.

1.2 Leeswijzer

Het nader onderzoek bestaat uit 6 hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de inleiding en leeswijzer. In hoofdstuk 2 wordt het wettelijke kader besproken en vormt de relevante regelgeving voor het beoordelingskader waarbinnen de effecten van de ruimtelijke ingreep op de mogelijk aanwezige te beschermen flora en fauna worden getoetst. Hoofdstuk 3 beschrijft het projectgebied met de huidige ligging en de toekomstige ingrepen. Hoofdstuk 4 beschrijft de methode van het nader onderzoek. Het hoofdstuk daarna wordt ingegaan op de resultaten van het nader onderzoek. De conclusies zijn weergegeven in hoofdstuk 6.

2 WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beoogt de bescherming van in het wild levende planten en dieren, alsmede hun directe leefomgeving. Dit gebeurt onder meer door middel van:

- een algemene zorgplicht;
- enkele verbodsbepalingen.

Algemene zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de ‘algemene zorgplicht’ (artikel 2). Deze zorgplicht bestaat uit bewust omgaan met soorten en een onderzoeksplicht.

Verbodsbepalingen

Op grond van de Flora- en faunawet (artikelen 8 tot en met 12)¹ is het verboden planten behorende tot een beschermde inheemse plantensoort te beschadigen. Beschermde inheemse dieren mogen niet worden gedood, verstoord, verwond, gevangen en bemachtigd.

Op 23 februari 2005 is het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet in werking getreden. De beschermde flora en fauna is onderverdeeld in drie tabellen overeenkomstig de brochure “Buiten aan het werk” van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu Economische Zaken of EZ). “Tabel 1” soorten zijn vrijgesteld bij ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. “Tabel 2” soorten zijn niet zondermeer vrijgesteld - alleen met een door het ministerie goedgekeurde gedragscode- en voor “tabel 3” soorten zoals de rugstreeppad, is een uitgebreide toets nodig als overtreding van artikel 8 tot en met 12 niet kan worden voorkomen.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet in de tabellen opgenomen. Alle broedvogels in Nederland zijn beschermd. De nesten en de directe omgeving zijn tijdens het broedseizoen beschermd. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond, dus ook buiten het broedseizoen, beschermd.

-
- ¹Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
 - Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
 - Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
 - Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
 - Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

3 HET PROJECTGEBIED

3.1 Huidige situatie

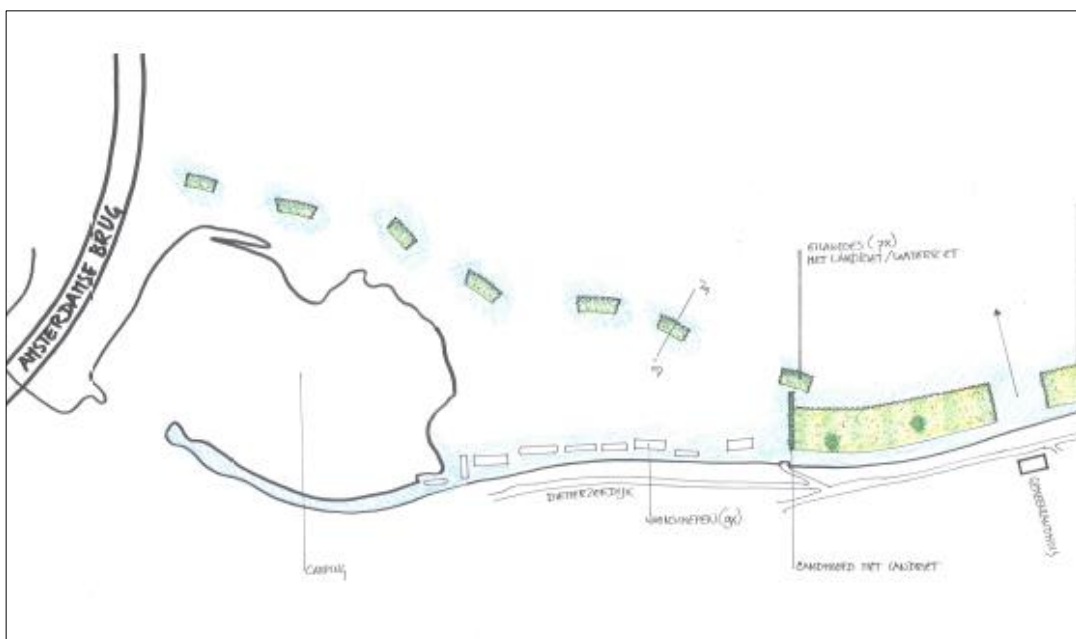
Zeven woonboten liggen in Amsterdam aan de Diemerzeedijk, ten westen van de Ringweg Oost en ten zuidoosten van de Zuiderzeeweg. Deze woonboten liggen direct ten zuidoosten van de camping Zeeburg en liggen geheel in het water. De woonboten zijn bereikbaar via de hoger gelegen Diemerzeedijk door middel van steigers. De ruimte tussen de steigers en de Diemerzeedijk in zijn vaak intensief in gebruik als tuin en er ontbreekt riet langs de oevers. De oevers van de camping bestaan wel uit riet, maar met een zeer beperkte breedte (ongeveer 1-2 meter). Onderstaande afbeelding geeft een indruk van de huidige situatie van de woonboten en de oevers. De ligging van deze woonboten wordt al enkele tientallen jaren gedoogd.

Afbeelding 2: Luchtfoto projectgebied (link bron: Google Earth, 2014), huidige situatie oevers camping (rechtsboven) en oevers woonboten (rechtsonder) (foto's Aveco de Bondt, 2014).

De oevers van de Diemerzeedijk, waaronder de locaties van de woonboten vallen, is door Provincie Noord-Holland in de Ruimtelijke Verordening Structuurvisie aangeduid als Ecologische Verbindingszone (EVZ) Bovendiep. Gemeente Amsterdam heeft de Diemerzeedijk in de Structuurvisie aangeduid als Hoofdgroenstructuur Diemerzeedijk met als groentype corridor. In de corridor wordt volgens de kaart 'ecologische passages en structuur' gestreefd naar een rietland dat geschikt is voor onder andere de ringslang, waterspitsmuis en meervleermuizen (bron: maps.amsterdam.nl/ecopassages/?LANG=nl).

In 2013 is de aanleg van de natuurverbinding Bovendiep gerealiseerd door Provincie Noord-Holland in samenwerking met stadsdeel Oost en Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam. Deze buitendijkse natuurverbinding bestaat uit vier rietmoerassen aan de oost- en westzijde van de A10 en zes kleinere rietelandjes ter hoogte van de camping. De gerealiseerde rietmoerassen lijken nog niet tot ontwikkeling te zijn gekomen. De rietmoerassen en eilandjes bestaan op moment van schrijven voornamelijk uit slikkig materiaal op stenen, met hier en daar enkele rietplantjes die niet uitgegroeid zijn tot riet. Alle eilandjes zijn wel begroeid, echter is niet op alle eilandjes het riet aangeslagen, dit zal zich in de toekomst wel ontwikkelen (mededeling Gemeente Amsterdam).

Afbeelding 3: Indruk huidige situatie gerealiseerd rietmoeras (voorgond) en rieteilandjes (achtergrond) en inrichtingsschets natuurverbinding Bovendiep (bron: provincie Noord-Holland).

3.2 Toekomstige situatie

Er zijn verschillende toekomstige situaties mogelijk. In dit rapport worden de effecten van de volgende situaties getoetst aan de natuurwetgeving:

- de aanwezigheid van zes tot maximaal negen woonboten met eventueel bijbehorende tuin en het aansluiten van de woonboten op voorzieningen;
- het verplaatsen van de woonboten, ongeveer 15 meter ten oosten van de huidige ligplaats;
- het baggeren van de bodem onder en naast de woonboten in verband met eventuele aanleg vaargeul;
- het verplaatsen van de woonboten naar een andere locatie.

4 ONDERZOEKSMETHODE

4.1 Flora

Op 25 juni 2014 zijn de oevers, waar betreding mogelijk was, visueel geïnspecteerd op de aanwezigheid van beschermde flora. Op de plekken waar betreding niet mogelijk was, is door middel van het huidige gebruik en de aanwezigheid van overige plantensoorten de kans op het voorkomen van strikt beschermde soorten bepaald. Waarnemingen van beschermde flora werden op kaart ingetekend.

4.2 Vleermuizen

Als eerste is bepaald of de aanwezige bomen en woonboten geschikt zijn als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Hierbij zijn de bomen geïnspecteerd op de aanwezigheid van holten en loshangende schors. Bij de woonboten is gelet op eventuele toegangsgaten en ruimtes om achter weg te kruipen.

Op 13 juni 2014 is een avondbezoek uitgevoerd (van 21.30-23.30 uur) gericht op langsvliegende, jagende en uitvliegende vleermuizen in en om het projectgebied. Het onderzoek is uitgevoerd door ir. L. Dresmé. De weersomstandigheden vormden geen belemmering; de temperatuur was niet te koud met 14 graden Celsius, en de wind was met NNW 2 -3 Bft niet te hard. De vleermuisronde is conform het meest recente vleermuisprotocol uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken is op basis van zicht en geluid de aanwezigheid van vleermuizen in en rond het plangebied geïnventariseerd. Op basis van deze onderzoeken zijn de foerageergebieden, trekroutes en vaste verblijfplaatsen in kaart gebracht. Met behulp van een batdetector (Pettersson D240x)-een apparaat dat de ultrasone geluiden van vleermuizen omzet in voor de mens hoorbare frequenties- zijn de vleermuizen in kaart gebracht.

4.3 Vissen

De oevers van het Bovendiep waar de woonboten liggen, waren niet toegankelijk; de aanwezige rietvegetatie was te dicht (Camping Zeeburg), of delen waren niet betreedbaar omdat de woonboten er lagen. Om die reden kon de watergang niet met een schepnet worden bemonsterd. Het voorkomen van strikt beschermde vissen is om die reden bepaald door middel van literatuuronderzoek. In het recente verleden zijn namelijk onderzoeken uitgevoerd die de aan- of afwezigheid van strikt beschermde vissen aantonen.

5 RESULTATEN

5.1 Flora

Er zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen in het projectgebied en in de directe omgeving. De oevers van het Bovendiep zijn zeer voedselrijk, verstoord en of dicht begroeid (zie afbeelding 4). De aangetroffen plantensoorten zijn kenmerkend voor een voedselrijk ecosysteem. Er zijn soorten aanwezig zoals brede weegbree, kleeftkruid, engels raaigras, grote brandnetel, gewone braam, bereklauw en groot hoefblad. Verder is de begroeiing op de oevers erg dicht, waardoor er weinig zonlicht op de oevers valt.

De oevers direct rondom de woonboten worden grotendeels intensief gebruikt als tuin. Dit betekent dat de oevers verhard zijn, of intensief worden gemaaid. Het voorkomen van strikt beschermde flora is om die reden onwaarschijnlijk. Op de plekken waar geen woonboten meer liggen, zijn de oevers verruigd en volledig dichtgegroeid met braam en grote brandnetel.

De rietorchis groeit op zonnige plaatsen op vochtige, niet te voedselrijke, niet of weinig bemeste, vaak kalkhoudende, humusrijke grond. Op basis van het voedselrijke karakter van de oevers, het intensieve gebruik van de oevers nabij de woonboten en /of de aanwezige hoge verruigde vegetatie is het onwaarschijnlijk dat de rietorchis of andere orchideeën op de oevers groeien. Ingrepen op of in de oevers leiden hoogst waarschijnlijk niet tot aantasting van groeilocaties van strikt beschermde plantensoorten.

Afbeelding 4: indruk oevers Bovendiep ter hoogte van de Camping Zeeburg (links) en de woonboten (midden en rechts).

5.2 Vleermuizen

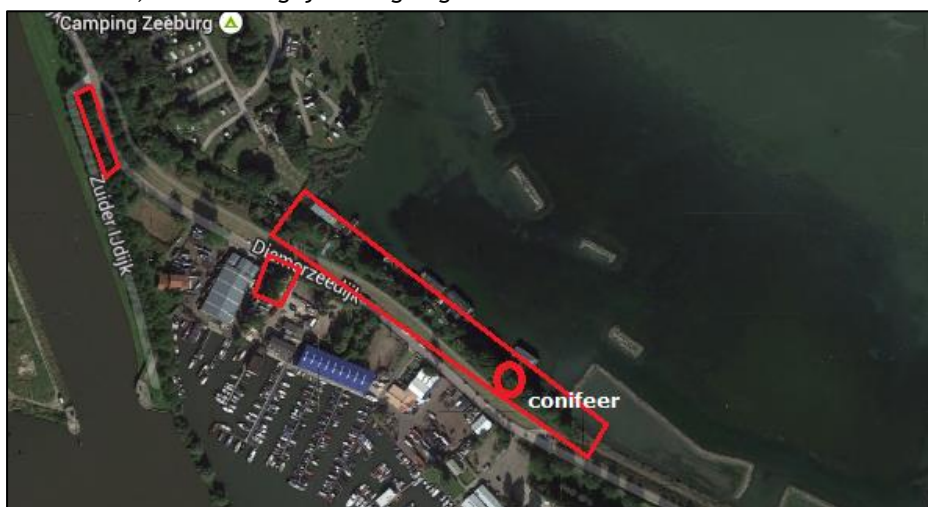
5.2.1 Geschiktheid bomen en woonboten

Vleermuizen worden in bomen aangetroffen in holten die naar boven toe uitgerot zijn en achter loshangende schors. De meeste aanwezige bomen hebben een stamdoorsnede van < 30 centimeter en zijn jong en vitaal. Geschikte (rottings)holten of loshangende schors zijn niet aangetroffen in de bomen. De bomen op de oever van de Diemerzeedijk worden daarom niet geschikt geacht als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen.

Gebouwbewonende vleermuizen verblijven in spouwmuuren, achter gevelbetimmering, achter het dakbeschot, enz. De woonboten hebben geen spouwmuur en geen toegankelijk dakbeschot. Wel zijn enkele woonboten opgetrokken uit houten betimmering waarachter vleermuizen kunnen kruipen. Het was echter niet mogelijk de woonboten van dichtbij te onderzoeken op toegangsgaten en te bepalen of de ruimte achter de houten betimmering geschikt is om als verblijfplaats te dienen. Om die reden is een nachtelijk veldbezoek uitgevoerd om de activiteit van vleermuizen rondom de Diemerzeedijk te bepalen.

5.2.2 Veldonderzoek

Ondanks de aanwezigheid van wolken met muggen is nauwelijks een vleermuis waargenomen. Aan de waterkant, nabij de woonboten, was wind aanwezig waardoor er op het water geen insecten aanwezig waren en ook geen langsvliegende of jagende vleermuizen zijn gezien. Nabij een grote conifeer is eenmaal een langsvliegende vleermuis waargenomen, maar deze is niet teruggekeerd. Hoewel het signaal kortdurend was, ging het waarschijnlijk om een gewone dwergvleermuis. Ook in de omgeving, buiten het projectgebied, waar grote populieren aanwezig waren, zijn geen vleermuizen gehoord of gezien. Tijdens een inventarisatie op 2 juli 2014 zijn een tweetal jagende meervleermuizen en een paar jagende ruige dwergvleermuizen waargenomen (mededeling gemeente Amsterdam). Op basis van deze bevindingen wordt de kans klein geacht dat de woonboten en bomen van belang zijn als vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, of als belangrijk foerageergebied.

Afbeelding 5: onderzocht gebied in rood met de waarneming van een overvliegende vleermuis.

5.3 Vissen

In 2011, 2012 en 2013 is door RAVON met behulp van sterke zaklampen intensief gezocht naar rivierdonderpaden in de directe omgeving van het plangebied. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de rivierdonderpad in het Bovendiep voorkomt. Deze soort komt voor op de stenige oevers van het Bovendiep en is tevens tijdens het afvissen van de EVZ Bovendiep in 2012 aangetroffen (Denters *et. al.*, 2012). De kleine modderkruiper is, net zoals de rivierdonderpad, tijdens het afvissen van EVZ Bovendiep in 2012 aangetroffen (Denters *et. al.*, 2012). Dit betekent dat de soort voorkomt nabij de woonboten. De bittervoorn is niet aangetroffen tijdens het afvissen, maar is wel bekend in een sloot nabij Bovendiep (Denters *et. al.*, 2012).

Afbeelding 6: Leefgebied rivierdonderpad

Op basis van de meest recente onderzoeken uit 2012 komen de kleine modderkruiper en de rivierdonderpad voor in het Bovendiep. De bittervoorn is niet aangetroffen tijdens dit onderzoek. Voorstaande betekent dat bij ingrepen in de modderlaag en in de (stenige) oevers van het Bovendiep vaste rust- en verblijfplaatsen van de kleine modderkruiper en rivierdonderpad worden aangetast, beide tabel 2 soorten. Dit betreft een overtreding van de Flora- en faunawet. Om de ingrepen uit te kunnen voeren, is een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk óf er dient gewerkt te worden conform een door het ministerie van EZ (Economische Zaken) goedgekeurde gedragscode. In het laatste geval is dan geen ontheffing noodzakelijk, maar er moet dan wel aantoonbaar gewerkt worden conform deze gedragscode.

Voor tabel 2 soorten, waaronder de kleine modderkruiper en rivierdonderpad, geldt een vrijstelling van artikel 8 t/m 12 bij ruimtelijke ingrepen als de functionaliteit van het leefgebied behouden blijft. Aangezien de watergang behouden blijft en in de directe omgeving voldoende alternatief leefgebied over blijft, wordt de functionaliteit van het leefgebied van de kleine modderkruiper en rivierdonderpad zowel tijdens als na de werkzaamheden niet aangetast. De gemeente Amsterdam heeft haar eigen gedragscode: *Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Amsterdam. Gedragscode voor het zorgvuldig handelen bij 'ruimtelijke ontwikkeling' en 'bestendig beheer en onderhoud'* (2009). Voorafgaand aan de werkzaamheden dient wel een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden, waarin de werkzaamheden en de te treffen ecologische maatregelen worden uitgewerkt. Werkzaamheden dienen conform dit werkprotocol uitgevoerd te worden.

6 CONCLUSIE

In Amsterdam liggen aan de Diemerzeedijk een aantal woonboten. De gemeente Amsterdam onderzoekt enkele scenario's voor de toekomst van deze woonboten. Uitvoering van deze scenario's kan leiden tot ruimtelijke ingrepen die vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten aantasten. Uit het verkennende flora- en faunaonderzoek dat opgesteld is door Aveco de Bondt in maart 2014 blijkt dat vaatplanten, vleermuizen en vissen mogelijk voorkomen in het Bovendiep. Om die reden is een nader onderzoek uitgevoerd om te bepalen of deze soorten voorkomen in het Bovendiep en welke consequenties dit heeft.

Op de oevers van het Bovendiep, aan de Diemerzeedijk in Amsterdam, groeien naar alle waarschijnlijkheid geen strikt beschermde vaatplanten. Verder worden vaste rust- en verblijfplaatsen van boom- en gebouwbewonende soorten niet verwacht in de bomen en in de woonboten. In het water van het Bovendiep komen wel de strikt beschermde vissen kleine modderkruiper en de rivierdonderpad voor. Beide vissoorten vallen binnen tabel 2 van de Flora- en faunawet.

Bovenstaande betekent dat bij ingrepen aan de oevers van het Bovendiep, het uitbaggeren van het Bovendiep, het aanleggen van een vaargeul en het eventueel verplaatsen van de woonboten sprake is van aantasting van het leefgebied van beide vissoorten. Dit betreft een overtreding van de Flora- en faunawet. Deze ingrepen kunnen plaatsvinden, mits een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt aangevraagd, óf als er gewerkt wordt conform een door het ministerie van EZ (Economische Zaken) goedgekeurde gedragscode. In het laatste geval is dan geen ontheffing noodzakelijk.

Voor tabel 2 soorten, waaronder de kleine modderkruiper en rivierdonderpad, geldt een vrijstelling van artikel 8 t/m 12 bij ruimtelijke ingrepen als de functionaliteit van het leefgebied behouden blijft en gewerkt wordt conform een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. Aangezien de watergang behouden blijft en in de directe omgeving voldoende alternatief leefgebied over blijft, wordt de functionaliteit van het leefgebied van de kleine modderkruiper en rivierdonderpad zowel tijdens als na de werkzaamheden niet aangetast. De gemeente Amsterdam heeft haar eigen gedragscode: *Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Amsterdam. Gedragscode voor het zorgvuldig handelen bij 'ruimtelijke ontwikkeling' en 'bestendig beheer en onderhoud'* (2009). Voorafgaand aan de werkzaamheden dient wel een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden, waarin de werkzaamheden en de te treffen ecologische maatregelen worden uitgewerkt. Werkzaamheden dienen conform dit werkprotocol uitgevoerd te worden.

BRONNENLIJST

Literatuurlijst

Denters. T., Tijsterman. R., Bacherra. M. 2012. Beheerplan Ecologische verbindingszone Bovendiep; Buitendijks Rietmoeras.

Smit, G.F.J. 2013. Ecologisch rapportage t.b.v. Aanleg kampeereiland Camping Zeeburg. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Websites

maps.amsterdam.nl/ecopassages/?LANG=nl

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.vlinderstichting.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl